

**РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ФИНАНСИИ**

КРАТКОРОЧНИ ЕКОНОМСКИ ДВИЖЕЊА

Март 2008 година

Сектор за макроекономска политика

Скопје, мај 2008 година

РЕЗИМЕ НА НАЈВАЖНИТЕ КРАТКОРОЧНИ ЕКОНОМСКИ ДВИЖЕЊА ВО МАРТ 2008 ГОДИНА

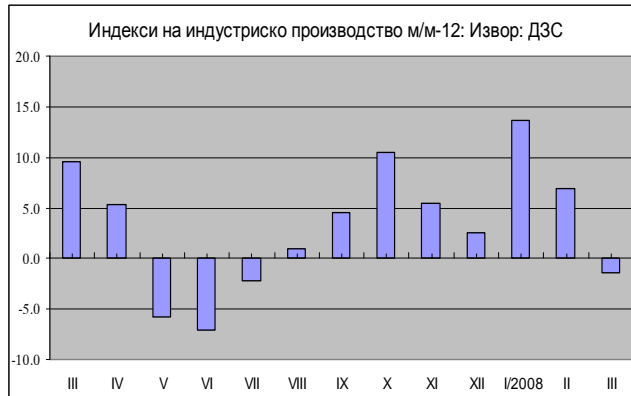
- **Пораст на индустриското производство за 2,0% на месечна основа, при истовремен пад на годишна основа за 1,4%**
- **Натамошно зголемување на трошоците за живот за 10,2% на годишна основа, при што само трошоците за исхрана се повисоки за 20,6%**
- **Зголемување на извозот на стоки (во доларска вредност) за 25,3% на годишна основа, со истовремен пораст на увозот на стоки за 49,7%**
- **зголемен интензитет на пораст на годишна основа на кредитите на приватниот сектор (стапка 42,2%), со истовремено благо намалување на стапката на раст на годишна основа на депозитниот потенцијал на недржавниот сектор (стапка 25,6%)**
- **Бројот на новите вработувања во периодот јануари – март 2008 година е повисок за 19% споредено со истиот период од претходната година**

1. Реален сектор

1.1. Кумулативниот годишен пораст на индустриското производство во првиот квартал од 2008 изнесува 5,8%.

Анализирано по сектори, растот на индустриското производство во овој период се должи на зголеменото производство во секторот Вадење руди и камен од 11,9% и Преработувачка индустрија од 6,6%.

Во рамки на Преработувачката индустрија, која има најголемо учество во вкупниот индекс (83,9%), главни носители на растот се производството на прехранбени производи и пијалаци со раст од 5,3%, производството на тутунски производи со 13,8%, издавачката дејност, печатење и репродукција на снимени медиуми со раст од 29,7%, производството на кокс, деривати на нафта и нуклеарно гориво со 3,3%, производството на основни метали со 9,5%, производство на метални производи во метало-преработувачката фаза, освен машини и уреди со 29,7%, производството на машини и уреди, неспомнати на друго место со 31,3% производството на електрични машини и апарати, неспомнати на друго место со раст од 45,5%, производство на мебел и други разновидни производи со 79,7% и рециклажа со раст од 105,6%.

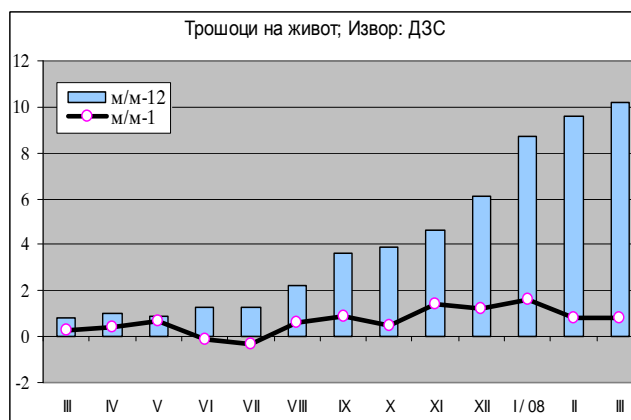

Во март 2008 година, индексот на индустриското производство забележа благо намалување од 1,4% во однос на март 2007 година.

1.2. Во периодот јануари-март 2008 година, цените на стоките за лична потрошувачка, мерени преку индексот на трошоци на живот, се зголемија за 9,5% во однос на истиот период од претходната година.

Индексот на трошоци на живот во март 2008, во споредба со март 2007 година, порасна за 10,2%.

Растот главно се должи на зголемените трошоци за исхрана од 20,6%, стоки 11,7%, тутун и пијалаци 5,3%, сообраќајни средства и услуги 5,2%, услуги 4,7%, облека и обувки 2,2% и за домување 3,3%.

Трошоците на живот во март 2008 година се зголемија за 0,8% споредено со претходниот месец.

Вредноста на потрошувачката кошница за исхрана и пијалоци за едно четиричлено домаќинство за март 2008 година, пресметана врз основа на цените на мало, изнесува 12.332 денари и во однос на претходниот месец е повисока за 1,3%.

Индексот на цените на мало во март 2008 година, во однос на истиот месец претходната година забележа зголемување од 8,0%. Овој пораст е резултат на зголемените цени во групата земјоделски производи за 38,6%, индустриски производи за 9,0%, непрехранбени индустриски производи за 6,4%, прехранбени производи за 20,5% и индустриско-прехранбени производи за 16,0%.

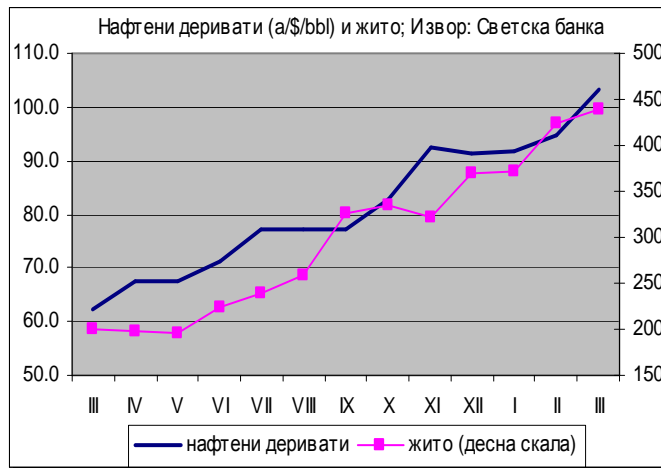
1.3. Во март 2008 година, на светските берзи продолжи трендот на зголемување на цените на најголемиот дел од металните производи и прехранбените производи.

Најголемо зголемување во однос на претходниот месец е забележано кај никелот, чија берзанска цена достигна вредност од 31.255 долари за еден метрички тон.

Нафтата, како производ со најголемо влијание на светскиот пазар, бележи значително зголемување на цената на светската берза. Така, во март 2008 година, нафтата достигна цена од 103,28 долари за барел.

Споредено со март лани, цената на нафтата е зголемена за дури 66,2%.

Месечно зголемување на берзанската цена е регистрирано и кај алуминиумот (8,2%), калајот (15%) и цинкот (3%).

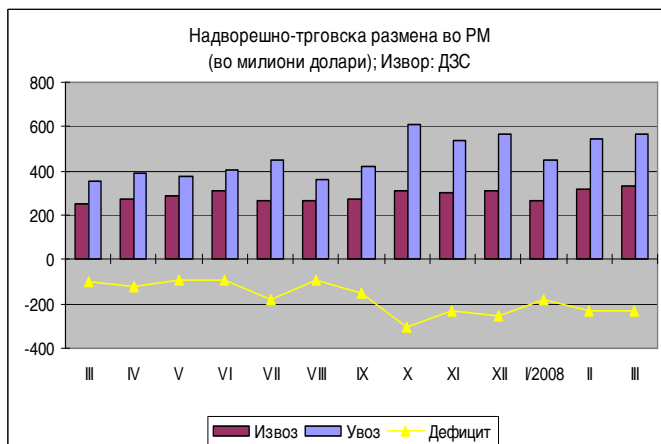

2. Надворешен сектор

2.1. Вкупната надворешно-трговска размена во првиот квартал од 2008 година, во однос на истиот период минатата година, бележи висок пораст (во доларска вредност) од 39,7% и изнесува 2.493,7 милиони долари.

Притоа, физичкиот обем на извозот е зголемен за 6,2%, а неговата вредност достигна 919,2 милиони долари, што претставува пораст од 25,3%.

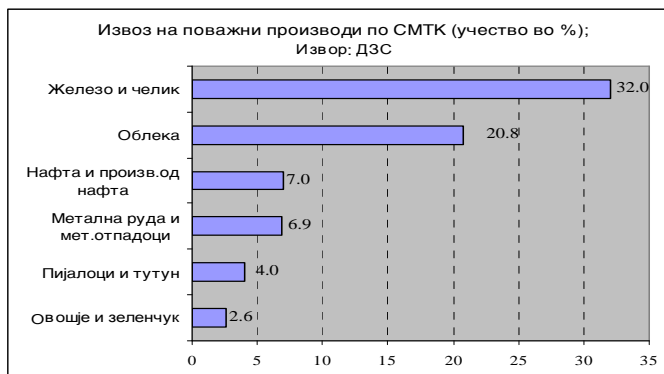
Зголемувањето на количинскиот увоз на стоки изнесува 5,9%, а неговата вредност оствари износ од 1.574,5 милиони долари, или пораст од 49,7%.

При вакви движења, заради поинтензивниот пораст на увозот од извозот, дојде до натамошно продлабочување на дефицитот во стоковната размена, при што најголем придонес има порастот на негативното салдо во размената на опрема и енергија, посебно на увозот на електрична енергија и на нафта и производи од нафта (при помалку увезени количини на нафта, поради повисоките увозни цени, износот на увезената нафта во првиот квартал оваа година бележи пораст од 58% во однос на истиот период минатата година).

2.2. Главни групи производи (според СМТК) со најголемо учество во извозот во првите три месеци се: железо и челик со 32%, облека 20,8%, нафта и производи од нафта 7%, метална руда и метални отпадоци 6,9%, пијалоци и тутун 4% и овошје и зеленчук 2,6%. Овие шест групи производи сочинуваат околу 73% од вкупниот извоз на државата.

Поголемиот извоз остварен во овој период, пред се е резултат на зголемениот извоз на железо и челик (стапка од 109%), облека (137%), нафта и производи од нафта (166%), метална руда и метални отпадоци (226%), овошје и зеленчук (138%) итн.

Најголем дел од увозот на стоки во првиот квартал оваа

година отпаѓа на: нафта и производи од нафта (243,7 мил. долари), железо и челик (144,1 мил. долари), електрична енергија (112,2%), друмски возила (105,7 мил. долари), текстилни предива и слично (101,1 мил. долари), метална руда и метални отпадоци (64,1 мил. долари) и друго.

2.3. Гледано по региони, доминира ориентираноста на македонската економија кон Европската унија, која учествува со 51,3% во вкупната надворешно трговска размена (извоз на стоки 62,7%, увозот на стоки 44,7%). Извозот во Европската Унија е поголем за 15%, а увозот за 34,5%, во однос на истиот период од 2007 година. Во првиот квартал од 2008 година, околу 67% од трговскиот дефицит на земјата е остварен во трговската размена со Русија, Кина, Полска, Турција и Индонезија.

2.4. Анализата на извезените стоки по економска намена во првиот квартал 2008 година, укажува дека застапеноста на производите за репродукција е намалена за 2,6 п.п. (процентни поени), при истовремено зголемување на застапеноста на опремата и стоките за широка потрошувачка од 1,2 п.п. во однос на истиот период минатата година. На увозната страна, структурното учество на производите за репродукција и на опремата бележи пораст од 0,7 п.п. и 1,2 п.п. соодветно, при намалување на учеството на стоките за широка потрошувачка за 1,8 п.п.

2.5. Гледано по валутна структура, еврото е се по доминантно, при што 73% од надворешно-трговската размена е реализирана во евра и во однос на истиот период минатата година претставува пораст од 5 процентни поени. На страната на извозот и увозот, еврото е застапено со 78% и 70%, соодветно и во однос на првиот квартал 2007 година претставува повисока застапеност на оваа валута во вкупниот извоз за 9 п.п., а кај увозот за 2 п.п..

НАДВОРЕШНО-ТРГОВСКА РАЗМЕНА на Република Македонија (по валути); пресметка: МФ

- по валути -

валута	I-III 2007					I-III 2008					апсолутна промена во валутна вредност	релативна промена во валутна вредност (во %)
	колич. 000 т	извоз во валута	просечен курс на денарот во однос на валутите	извоз во денари	структ. во %	колич. 000 т	извоз во валута	просечен курс на денарот во однос на валутите	извоз во денари	структ. во %		
EUR	547	385.976.088	61,1809	23.614.364.442	69,0	665	477.842.201	61,2908	29.287.330.773	77,9	91.866.113	23,8
USD	223	221.581.013	46,6974	10.347.257.196	30,2	152	196.832.015	40,9350	8.057.318.534	21,4	-24.748.998	-11,2
EUR+USD	770			33.961.621.639	99,2	817			37.344.649.307	99,4		
вк извоз:	772			34.225.054.881	100,0	820			37.582.895.465	100,0		9,8

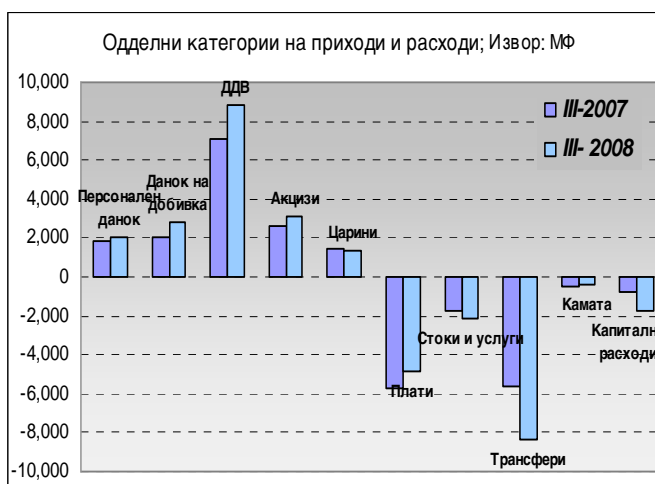
Извор: Државен завод за статистика и НБРМ

3. Фискален сектор

3.1. Во првото тримесечје од 2008 година, вкупните приходи на Централниот буџет изнесуваат 21.232 милиони денари (5,8% од БДП), што претставува зголемување од 29,7% во однос на истиот период од минатата година. Ваквото зголемување на приходите се должи на зголемената наплата на даночните приходи.

Даночните приходи во овој период се реализирани во износ од 18.890 милиони денари, што претставува зголемување од 21% во однос на истиот период минатата година.

Учеството на ДДВ во вкупните даночни приходи во првото тримесечје од 2008 година изнесува 46,9%, а на акцизите 16,6%, при што, од овие два даноци се остварени приходи од 11.992 милиони денари, односно речиси 2/3 од вкупните даночни приходи (3,2% од БДП).

Гледано по одделни категории, приходите од ДДВ забележаа значаен пораст од 24,6%, акцизите од 19,0%, данокот на добивка од 38,7% (иако со намалена стапка на 10%, само за март се реализирани 1.827 милиони денари, најмногу поради уплатите на овој данок по годишните сметки), приходите од персоналниот данок се зголемени за 12,5% (и покрај намалената и унифицирана даночна стапка од 10%), додека приходите од царина се со помало остварување за 12,1%. Неданочните приходи (1.950 милиони денари) се зголемени за 3,4 пати во однос на истиот период минатата година.

3.2. Во првите три месеци од 2008 година, вкупните расходи на Централниот буџет изнесуваа 17.417 милиони денари (4,7% од БДП), што е за 21,7% повеќе во однос на истиот период од 2007 година.

Најголеми расходни ставки се трансферите (8.352 милиони денари) и платите и надоместоците (4.855 милиони денари). Во вкупните расходи на Централниот буџет, расходите за плати и надоместоци во овој период учествуваат со 27,9% и во однос на истиот период лани се намалени за 15,1%.

Расходите за стоки и услуги се извршени во износ од 2.108 милиони денари, односно имаат поголемо остварување во споредба со 2007 година за 24,0%.

Во делот на трансферите, во овој период се потрошени 48,8% повеќе средства споредено со истиот период 2007 година и претставуваат најголема расходна ставка, односно учествуваат со 48,0% во вкупните расходи (2,3% од БДП). Ваквото остварување се должи на фактот дека се зголемува бројот на единици за локална самоуправа кои преминаа во втората фаза на децентрализација, така што средствата за исплата на плати во образованието и за градинките на 51 општина се исплаќаат преку трансфери за општините. Трансферите кон Фондот за пензиско и инвалидско осигурување се извршени во износ од 2.873 милиони денари или за 434 милиони денари повеќе (17,8% зголемување). Каматите се реализирани во износ од 391 милиони денари, што е помалку за 22,3% во споредба со 2007 година.

Во анализираниот период средствата за капитални расходи изнесуваат 1.711 милиони денари, што е зголемување од 2,2 пати во споредба со истиот период 2007 година.

3.3. Оттука, во првиот квартал од 2008 година остварен е суфицит на Централниот Буџет од 3.815 милиони денари (1,0% од БДП), додека суфицитот на Консолидираниот буџет изнесува 4.246 милиони денари (1,2% од БДП).

4. Монетарен сектор

4.1. Во март 2008 година, примарните пари¹ изнесуваат 34.223 милиони денари, односно регистрираат пад од 3,9% на месечна основа. Падот на примарните пари се должи на падот на готовите пари во оптек и намалената вкупна ликвидност на банките, за 3% и 4,7%, соодветно. На годишна основа, примарните пари забележуваат пораст од 16,6%, при истовремен пораст на готовите пари во оптек, од 4,7% и вкупната ликвидност на банките, од 29%.

Во текот на март 2008 година, НБРМ преку благajничките записи вршеше повлекување ликвидност. На почетокот на месецот, НБРМ донесе одлука за зголемување на каматната стапка на благajничките записи, од 5,25% на 6%. Каматната стапка е фиксирана на ниво од 6%, во услови на примена на тендер на износи на аукциите на благajнички записи.

Од 18.03.2008 година, на аукциите на државни записи започна примена на тендер на износи (ограничен), наместо дотогашниот тендер на каматни стапки. При тоа, каматните стапки на државните записи беа фиксирани на: 6,1% за тримесечните, 6,3% за шестмесечните и 6,5 за дванаесетмесечните државни записи.

4.2. Вкупниот депозитен потенцијал на недржавниот сектор² во март 2008 година бележи пораст, при што главен придонес во порастот имаат девизните депозити. Вкупните депозити на недржавниот сектор изнесуваат 134.709 милиони денари и остваруваат благ пораст од 0,4% на месечна, и 25,6% на годишна основа. Во март 2008 година, девизните депозити остваруваат пораст од 1% на месечна основа и го зголемуваат своето учество во вкупните депозити, за разлика од денарските депозити кои бележат благ пад од 0,3%. Од аспект на рочната структура, долгорочните депозити бележат висок пораст од 4,8% на месечна основа и придонесуваат со 94,6% во вкупниот пораст на депозитите на недржавниот сектор, на месечна основа, додека краткорочните депозити бележат незначителен пораст во однос на

¹ Примарните пари се пресметуваат како збир од готовите пари во оптек, готовината во благajна и сметките на банките со задолжителната резерва на девизните депозити

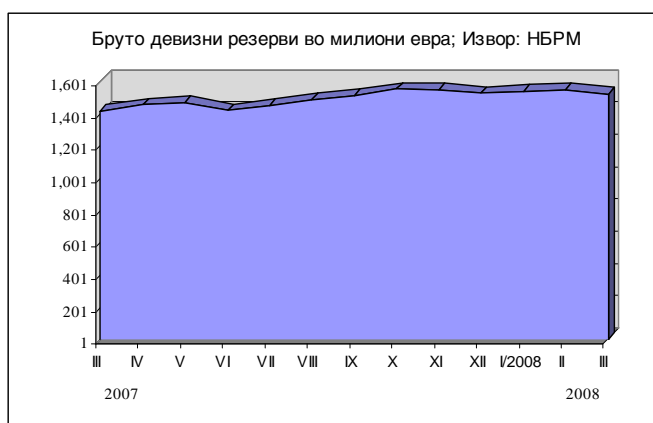
² Вкупниот депозитен потенцијал ги вклучува немонетарните и квази депозитите

минатиот месец. На годишна основа, долгорочните депозити остваруваат пораст од 70,3%, а краткорочните 22,6%, при што краткорочните депозити имаат доминантен придонес (82,8%) во порастот на вкупните депозити на годишно ниво. Анализирани по сектори, населението бележи мал пораст од 0,2% (како резултат на порастот на девизните депозити), а депозитите на претпријатијата остваруваат пораст од 1,2% на месечна основа, при што растат и денарските и девизните депозити на претпријатијата.

4.3. Кредитите на приватниот сектор³ бележат пораст од 3,4% на месечна основа, при што најголем придонес во порастот имаат денарските кредити на претпријатијата. На годишна основа се забележува висок пораст од 42,2%. Во вкупните кредити доминантно учество имаат долгорочните кредити на претпријатијата. Според анализата на секторската структура, пораст на месечна основа бележат кредитите на населението и на претпријатијата, од 3,7% и 3,2%, соодветно. На годишна основа, кредитите на населението се повисоки за 58,9%, а кредитите на претпријатијата во овој период се зголемени за 33%. Од аспект на рочната структура, пораст од 2,8% бележат краткорочните кредити, а 3,8% пораст е регистриран кај долгорочните кредити, при што пораст на кредити е забележан и кај населението и кај претпријатијата. Според валутата, во порастот на вкупните кредити доминираат денарските кредити, кои остваруваат пораст од 4,3% на месечна основа. Девизните кредити бележат зголемување од 0,6% на месечна основа, при истовремен пораст на краткорочните и долгорочните кредити.

4.4. Во март 2008 година не се забележува значителна промена на каматните стапки. Имено, просечната пондерирана каматна стапка на денарските кредити го задржува нивото од 9,7%, од минатиот месец, а без промена останува и просечната пондерирана каматна стапка на девизните кредити, која изнесува 8,1%. На годишна основа, пондерираните просечни каматни стапки на денарските и девизните кредити бележат пад од 0,8 п.п. и 0,3 п.п., соодветно. Пондерираната каматна стапка на денарските депозити бележи пораст од 0,1 п.п. на месечна основа и изнесува 5,6%, додека каматната стапка на девизните кредити останува на истото ниво од 2,2%. На годишна основа, денарските и девизните пасивни пондерирани каматни стапки бележат пораст од 0,8 п.п. и 0,5 п.п., соодветно.

4.5. Во март 2008 година, бруто девизните резерви бележат пад од 1,9% и изнесуваат 1.519 милиони евра. Падот на девизните резерви главно произлегува од намалувањето на девизните депозити на државата кај НБРМ и како резултат на курсните разлики и промената на цената на златото. Слично како во февруари, на девизниот пазар во март 2008 година не се забележани интервенции од страна на НБРМ.

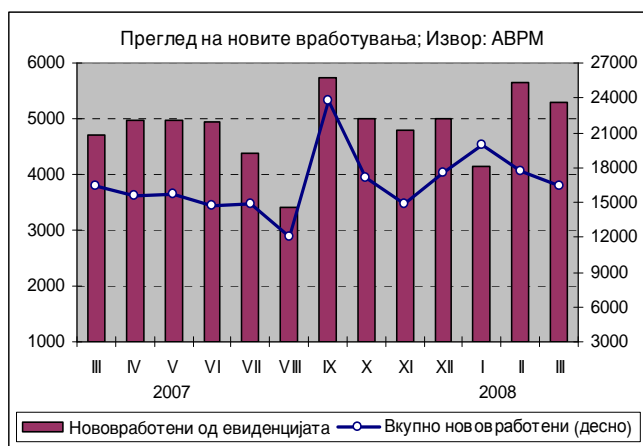

³ Кредитите на приватниот сектор ги вклучуваат кредитите во домашна и кредитите во странска валута

5. Социјален сектор

5.1. Во првиот квартал од 2008 година, во Агенцијата за вработување на Република Македонија регистрирани се вкупно 53.920 засновани нови работни односи (неопределено време, определено и сезонски), што во однос на истиот период од минатата година претставува зголемување од 19,1%.

Притоа, во текот на март, засновани се 16.370 нови работни односи, каде 32,3% од новите вработувања се од евиденцијата на невработени. Имено, одливот на лица од регистарот на Агенцијата за вработување во март изнесува 8.878 лица, од кои 59,9% претставуваат нови засновани работни односи. Како прилив во Агенцијата се регистрирани 7.293 лица, каде 45,9% се лица на кои им престанал работниот однос.

Нето ефектот од горенаведеното е намалување на невработеноста за 1.585 лица, односно 0,44% споредено со претходниот месец. Така, во март 2008 година бројот на невработени изнесува 357.690 лица.

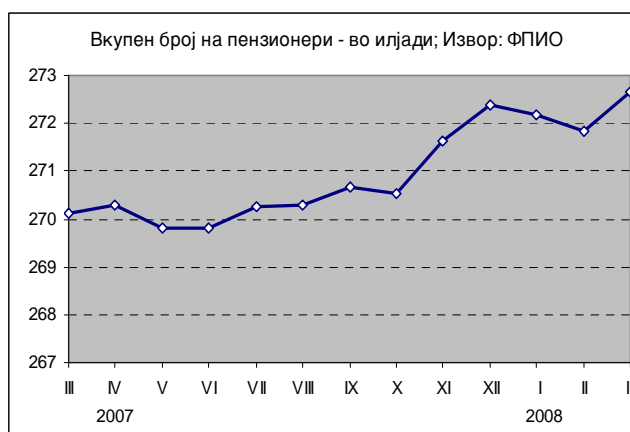
Од нив, 74.798 (20,9%) се изјасниле дека се пријавуваат само за остварување на правото на здравствено осигурување, а останатите активно бараат работа. Во однос на истиот месец од минатата година, бројот на невработените лица е намален за 3,8%.

Најголем процент од невработените, односно 66,9% се од урбани средини (градско население), а 58,4% се мажи. Анализирани според образованието, поголемиот дел, односно 52,1% од невработените се неквалификувани или полуквалификувани, додека 6,9% имаат вишо или повисоко ниво на образование. Гледано според возрасните групи, најголемиот дел од невработените (61,1%) припаѓаат во категоријата 25-49 год. Имено, 82,4% имаат статус на невработени една година или повеќе.

5.2. Во март 2008 година, во Фондот за пензиско и инвалидско осигурување се евидентирани 272.647 пензионери, што претставува годишно зголемување од само 0,9%.

За исплата на пензии, во овој месец се потрошени 2.385,7 милиони денари, што претставува околу 52,1% од вкупните социјални трансфери во владиниот Буџет.

Во март 2008 година, вредноста на просечната пензија изнесуваше 8.871 денари, што на годишно ниво претставува пораст од 14,6%.

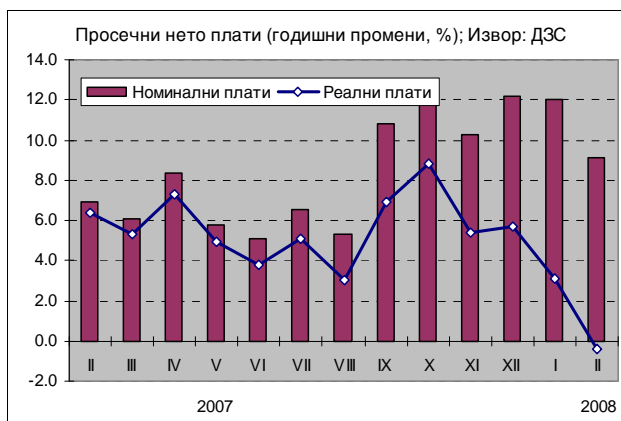
Соодносот на просечната пензија со просечната исплатена нето плата во февруари 2007 година (последен расположлив податок) изнесува 58,4%.

5.3. Бројот на корисници на социјална парична помош во февруари 2008 година (последни расположливи податоци) изнесува 61.252 домаќинства, што претставува благо намалување споредено со претходниот месец.

Притоа, за исплата на социјална парична помош се потрошени околу 136 милиони денари, односно 56,1% од исплатите за социјална помош по сите основи. За помош по основ на туѓа нега, во февруари се потрошени околу 84 милиони денари за 18.597 лица, што претставува годишно намалување од 10,8%. Како корисници на постојана парична помош, во овој месец се регистрирани 5.120 лица и за нив се потрошени 18,3 милиони денари, додека здравствена заштита користат 5.199 лица, за што се потрошени 4,2 милиони денари. Наведените расходи за социјална помош претставуваат 5% од вкупните реализирани социјални трансфери во февруари.

5.4. Во периодот јануари–февруари 2008 година (последни расположливи податоци) споредено со истиот период од 2007 година, забележан е пораст на просечната номинална и реална нето плата за 10,6%, односно 1,4%.

Во февруари 2008 година (последни расположливи податоци) просечната нето-плата по вработен изнесуваше 15.207 денари, што на годишна основа претставува номинален раст од 9,1%, додека реално просечната плата е пониска за 0,4%. Процентот на невработени кои не примиле плата постојано се намалува. Така, во февруари тој изнесува 9,5%, и претставува најнизок процент досега. Споредено со истиот месец од претходната година истиот е понизок за 3,5 процентни поени.

Споредено со истиот месец од претходната година истиот е понизок за 3,5 процентни поени.